

Oslo tingrett
Pr e-post: torkjell.nesheim@domstol.no

Oslo, 2. november 2011

Ansvarlig advokat: Jon Wessel-Aas

PÅTALEMYNDIGHETEN MOT ANDERS BEHRING BREIVIK – FENGLINGSMØTE 14.11.11 OG PRESSENS VILKÅR

Det vises til forstående fengslingsmøte i ovennevnte sak. Undertegnede representerer Norsk Redaktørforening, som igjen opptrer på vegne av en samlet norsk presse – slik tilfellet også har vært i forbindelse med tidligere fengslingsmøter med videre i denne saken. Det vises i den forbindelse blant annet til siste e-post herfra, av 28.10.11, adressert til tingretten v/dommer Geir Engebretsen (vedlagt som *bilag 1*).

Man har ikke mottatt kopi av påtalemyndighetens eller andre parters begjæringer i forkant av det forestående fengslingsmøtet. Så vidt man er informert, er imidlertid situasjonen at påtalemyndigheten ønsker delvis lukkede dører, men slik at blant andre pressen – i henhold til hovedregelen – får være tilstede i retten. Dette er pressen tilfreds med.

Så vidt man er opplyst, har påtalemyndigheten derimot bedt om at siktede selv ikke skal være umiddelbart tilstede i retten, men at hans tilstedeværelse skal gjennomføres ved såkalt fjernmøte, jf den nye regelen i straffeprosessloven § 185 tredje ledd.

Det er ikke pressens oppgave her å tale siktedes sak med hensyn til dette spørsmålet, men man tillater å minne om at å nekte siktede selv umiddelbar tilstedeværelse i et rettsmøte som skal behandle forlenget varetektsfengsling, er et kraftig inngrep i rettssikkerheten. Dette ble understreket av Høyesterett i høringsuttalelse derfra av 04.06.09 under forberedelsene til lovendringen (vedlagt som *bilag 2*). Høyesterett stilte seg skeptisk til regelen, og var blant annet uenig i den regelen som nå er vedtatt – idet Høyesterett uttalte at «[e]n forlengelse av fengslingsfristen gjennom bruk av fjernmøte bør kun skje i de saker hvor siktede uttrykkelig samtykker til dette».

Uavhengig av hvorvidt retten skulle anse bruk av fjernmøte som «ubetenkelig» med hensyn til siktedes rettssikkerhet isolert sett, anføres det fra pressens side at bruk av fjernmøte også innebærer en innskrenkning av offentlighetsprinsippet, jf

Jon Bing, prof. dr. juris
Per P. Hodneland
Paal I. Haugaard
John S. Gulbrandsen (H)
Olav Torvund, prof. dr. juris
Søren Olsen
Jon Wessel-Aas
Camilla Sivesind Tokvam
Frode Heggdal Larsen
Arne Sørsdahl
Ole E. Tokvam (H)
Ståle Granerud
Jarle Edler
André Standberg
Magnus Ødegaard
Rune Andersen
Alf K. Knudsen

Hans G. Clemetsen
Marius A. Rød
Tone-Lise Pettersen
Knut Hodneland
Sigrid Nysted
Ingrid Therese Hopsø
Stine Helén Pettersen
Benedicte Langford

domstolloven § 124, jf Grunnloven § 100 og Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 6 og 10.

Offentlighetsprinsippet er begrunnet både i demokratihensyn og i rettssikkerhetshensyn. Akkurat som offentlighetsprinsippet innebærer at pressen som hovedregel skal ha adgang til *umiddelbar* tilstedeværelse i rettsmøter, tilsier det at sakens parter også befinner seg der, umiddelbart. Umiddelbarheten undergraves med andre ord, dersom en eller flere av rettens aktører og/eller sakens parter ikke selv er til stede i retten.

Det er ikke likegyldig for pressens del om siktede deltar umiddelbart og fysisk eller via videooverføring. Pressens oppgave er ikke alene å få med seg det rent språklige i aktørenes og partenes anførsler. Pressen skal også kunne danne seg et inntrykk av blant annet den fysiske og psykiske tilstanden til siktede – ikke minst i en sak som denne, hvor siktede har sittet fullstendig isolert i ca tre måneder. Dette kan bare oppnås på en fullverdig måte, dersom han selv er tilstede i retten, hvor hele hans reaksjonsmønster kan iaktas. Det hører med å minne om at pressen hittil i prosessen aldri har blitt gitt en slik anledning.

Pressen anfører derfor at retten i sin vurdering av om vilkårene i straffeprosessloven § 185 tredje ledd er oppfylt, også må vurdere om fjernmøte er «ubetenkelig» med hensyn til offentlighetsprinsippet og derved rettsikkerheten i videre forstand.

Pressen anfører videre at den har en rettslig interesse i utfallet av denne vurderingen, jf blant annet EMK artikkel 6 og 10, slik at også pressen bør ha anledning til både å bli hørt og eventuelt å kunne angripe avgjørelsen gjennom anke.

Det bes derfor om at undertegnede mottar kopi av påtalemyndighetens begjæring, samt andre uttalelser til retten i den anledning.

Med vennlig hilsen
Bing Hodneland advokatselskap DA

Jon Wessel-Aas
jwa@binghodneland.no

Bilag 1

Jon Wessel-Aas

Fra: Jon Wessel-Aas
Sendt: 28. oktober 2011 10:58
Til: 'oslo.tingrett.postmottak@domstol.no'
Kopi: Engebretsen, Geir (Geir.Engebretsen@domstol.no)
Emne: Straffesak: Anders Behring Breivik - neste fengslingsmøte og pressens adgang til rettsmøtet

Det vises til forstående fengslingsmøte i straffesaken mot Anders Behring Breivik.

Jeg representerer Norsk Redaktørforening, som opptrer på vegne av pressen generelt i denne sammenheng.

Det fremgår av uttalelser via media, at påtalemyndigheten igjen vil begjære lukkede dører – også overfor pressen.

Norsk Redaktørforening har satt stor pris på hvorledes retten i forbindelse med tidligere fengslingsmøter i saken, har besørget at tilsvarende spørsmål har blitt behandlet forut for selve rettsmøtet, med adgang for pressen til å uttale seg, og slik at eventuelle anker har kunnet bli behandlet før rettsmøtet.

Det er pressens ønske at tilsvarende prosedyre følges i forbindelse også med det forestående fengslingsmøtet.

Kort sagt, er det pressens oppfatning at når påtalemyndigheten ikke lenger har funnet grunn til å opprettholde isolasjonen av Breivik, og det ellers via media fremgår at etterforskningen etter ca tre måneder fremdeles tyder på at Breivik ikke har hatt medhjelpere, er det ikke lenger grunn til å fravike hovedregelen om åpne dører. I det minste bør pressen få adgang til å overvære rettsmøtet.

Argumentasjonen fra pressens side vil kunne utdypes, etter at man har fått innsyn i en eventuell begjæring fra påtalemyndigheten (og/eller sakens øvrige parter).

Med vennlig hilsen/Best regards

 bing hodneland

Jon Wessel-Aas
advokat/partner
Tel: +47 970 62 120
jwa@binghodneland.no

Bing Hodneland advokatselskap DA MNA
Fridtjof Nansens plass 4
Postboks 775 Sentrum, 0106 Oslo, Norway
Tel: +47 23 31 59 90 Fax: +47 23 31 59 99
www.binghodneland.no

JUSTITIARIUS I HØYESTERETT

Oslo, 4. juni 2009

Justis – og politidepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep.
0030 Oslo

Jnr. 8228/2009

HØRING – forslag om permanente regler om fjernmøte og fjernavhør i straffesaker

Det vises til Justis- og politidepartementets brev med vedlegg av 30. mars 2009 (ref.: 200802270 ES VIL/an) vedrørende forslag om permanente regler om fjernmøte og fjernavhør i straffesaker.

Høringsutkastet er drøftet på dommermøte i Høyesterett. Dommer Utgård deltok ikke under behandlingen.

Høyesterett har følgende merknader til høringsutkastet:

1. Bruk av fjernmøte ved fengslingsforlengelse

Det er i høringsutkastet foreslått at rettsmøte om forlengelse av fengslingsfristen kan holdes som fjernmøte med bildeoverføring når retten finner det ubetenkelig, og det ikke tale om forlengelse av fullstendig isolasjon etter straffeprosessloven § 186a, eller forlengelse av fengslingsfrist utover 90 dager i sammenheng. Siktetes samtykke til slikt fjernmøte skal ikke være nødvendig.

Varetektsfengsling er et inngripende tvangsmiddel, som benyttes i et stort antall straffesaker. Dersom det åpnes for bruk av fjernmøte slik det er foreslått i høringsutkastet, vil dette kunne bli benyttet i et ikke ubetydelig omfang. Også ved fengslingsforlengelser som omtalt i forslaget, bør siktede etter Høyesteretts mening ha en ubetinget rett til fremstilling for retten. Det vises til at fengslingsforlengelse prosessuelt atskiller seg lite fra førstegangsfengsling, idet vilkårene for fengsling må prøves på ny ved hver fengslingsforlengelse, jf. Rt. 1992 side 1328.

En forlengelse av fengslingsfristen gjennom bruk av fjernmøte bør kun skje i de saker hvor siktede uttrykkelig samtykker til dette.

2. Tilståelsesdom

Straffeprosessloven § 248 er foreslått endret, slik at rettsmøte til pådømmelse i tilståelsessaker kan holdes som fjernmøte med bildeoverføring.

Etter Høyesteretts syn bør en pådømmelse i en straffesak, også i tilståelsessaker, skje i et formelt – ordinært – rettsmøte hvor siktede fysisk er til stede sammen med dommeren. Det understreker alvorret ved pådømmelse av straffbare forhold, sikrer en rimelig grad av formalitet rundt pådømmelsen og gir en nærhet mellom siktede og dommeren som er viktig når siktede skal avgi sin forklaring. Dette vil igjen kunne ha betydning for å sikre at vilkårene for dom etter straffeprosessloven § 248 foreligger, og det vil kunne gi dommeren bedre opplysninger for fastsettelse av en riktig straff. Det er også grunn til å regne med at hensynet til offentlighet i rettspleien vil bli bedre ivaretatt hvor siktede møter i retten enn dersom han eller hun deltar gjennom fjernmøte.

Det praktiske behovet for fjernmøte i disse sakene synes dessuten ikke å være særlig stort, jf. vernetingsreglene i straffeprosessloven § 12 som fastsetter at disse sakene som regel behandles i den rettskrets hvor siktede bor eller oppholder seg.

3. Fengslig forvaring etter utlendingsloven

For så vidt gjelder forslaget om at rettsmøte om forlengelse av fengslingsfristen kan holdes som fjernmøte i saker om fengslig forvaring etter utlendingsloven, vises til ovenstående merknader under punkt 1.

4. Fjernavhør

Det er foreslått at adgangen til å benytte fjernavhør av vitner og sakkyndige skal reguleres nærmere i henholdsvis straffeprosessloven kapittel 10 og kapittel 11. Det fremgår av høringsutkastet at ordlyden i bestemmelsene bør være mest mulig lik de tilsvarende bestemmelsene i tvisteloven.

Etter Høyesteretts syn bør vilkårene for bruk av fjernavhør av vitner og sakkyndige være annerledes i straffesaker enn i sivile saker. I straffesaker er hensynet til rettsikkerhet enda mer tungtveiende. I høringsutkastet er det foreslått at fjernavhør ikke bør foretas om forklaringen kan være "særlig viktig". Dette vilkåret bør modifiseres – eksempelvis til "viktig". Dersom en vitneforklaring kan være viktig for avgjørelsen av skyldspørsmålet eller straffutmålingen, bør det være tilstrekkelig til at fjernavhør av vitnet ikke gjennomføres.

Sakkyndige som har gitt skriftlig redegjørelse til retten, bør kunne avhøres ved fjernavhør dersom dette ikke anses betenkelig. I en del saker vil det være viktig at de(n) sakkyndige følge forhandlingene. Gjør den eller de sakkyndige det, vil spørsmålet om fjernavhør ikke være aktuelt. Men også hvor den sakkyndige ikke følger forhandlingene, vil sakkyndigbeviset kunne være av stor betydning for avgjørelsen av skyldspørsmålet eller for valget av straffereaksjon. I slike tilfeller bør det vises stor varsomhet med å avhøre de(n) sakkyndige ved fjernavhør. Det bør da normalt bare gjelde tilfeller hvor de(n) sakkyndiges konklusjoner er klare og sikre og ikke er omstridt.

5. Offentlighet i rettspleien

I den grad høringsforslagene gjennomføres, vil Høyesterett peke på at hensynet til offentlighet i rettspleien må ivretas også ved bruk av fjernmøte og fjernavhør.

For tilståelsesdom vil dette innebære at tid og sted for rettsmøtet må kunngjøres på vanlig måte, og det må legges til rette for at allmennheten har adgang til å overvære rettsforhandlingene, herunder bildeoverføringen som siktede deltar ved.

Tore Schei